

FELNŐTTOKTATÁS AZ AMERIKAI KÖZMŰVELŐDÉSI INTÉZMÉNYEKBEN – EGY MEGYE PÉLDÁJÁN

Amerikai útijegyzetek I.

Bevezető

Virginia állam Fairfax megyéjének egyik városában találtam házigazdám asztalán a megye közművelődési újságját, amely programokat kínált 2001. májustól augusztus végéig. Nagy érdeklődéssel kezdtem el olvasni, ugyanis a turisták azon népes csoportjába tartozom, akik nem tudják „otthon hagyni” munkahelyi ügyeiket, s a felkeresett országokban is lépten-nyomon szakmai kérdéseket „oldanak meg”, úton-útfélen döntéseket hoznak. Valahogy így voltam én is, amikor elolvastam ezt a tanulási tájékoztatót. Elhatároztam, hogy ennek a kiadványnak a segítségével mutatom be az amerikai közművelődési intézményhálózat egyik szolgáltatástípusát, a felnőtt- és közösségi oktatást (*Adult and Community Education, ACE*). A bemutatáshoz a tartalomleírás és tartalomleírás módszerét választottam, arra gondolva, hogy így tudom leginkább segíteni azoknak a szakembereknek a munkáját, akik hasonló hazai kiadványokon dolgoznak. A hiányzó adatokat az Internet segítségével könnyen pótolni tudtam. Írásom azoknak is hasznos lehet, akik felnőttoktatási rendszerek kiépítésén, integrált megyei szolgáltatások kialakításán dolgoznak.

I. Hálózati együttműködés – a felnőttek tanulását támogató szolgáltatások

A felnőttoktatást végző intézmények, szolgáltatók hálózati együttműködésére épül ennek a megyének (*Fairfax County*) felnőttoktatási tanfolyami kínálata. A kiadványban 58 képző intézmény, illetve további 14 idősközpont (*Senior Center*) és 6 regionális könyvtár szerepel. Az alábbi intézménytípusok vesznek részt az együttműködésben: középiskolák, közösségi központok, szomszédsági központok, egyházi oktatási központok, munkaügyi tanácsadók és egyéb állami oktatási intézmények.

Hogyan tájékozódhat a tanfolyami kínálatról a lakosság?

A koordinációt végző tanulási központ (*Fairfax County Public Schools*, a továbbiakban *FCPS*) négy hónap teljes megyei kínálatát tartalmazó, 64 oldalas, magazin méretű kiadványt készített a megye iskolarendszerén kívüli tanfolyami kínálatáról. A tájékoztatót ingyenesen, postán kapja meg valamennyi háztartás. Március közepén már a postaládában volt a 2001. májustól augusztusig szóló tanfolyami kínálat. Természetesen szóróanyag formájában is terjesztik valamennyi érintett felnőttoktatási intézményben, oktatási tanácsadó-központban. Ennek a tavaszi-nyári tanfolyami katalógusnak színes borítólapján egy mosolygós arcú nő tanulótársával a vérnyomásmérést gyakorolja. Szimbóluma és jelmondata is van a hálózat-

nak: egy sárgás-pirosas csillagban kulcslyuk, benne kulcs, amelyet a nagybetűkkel felírt „tanulás” szóval lehet elfordítani. Mellette a jelmondat: *A tanulás a te kulcsod a fényes jövőhöz*. Természetesen a felnőttoktatási koordinációs központ címe, telefonja és honlapja is szerepel a címlapon. A borítólapon feltüntették, hogy a kiadvány a megye lakosai számára készült, használt papírból, s újrahasznosításra ismételtlen összegyűjtik a kidobott példányokat.

Hogyan lehet beiratkozni?

Öt felnőttképzési regisztrációs központban (*Adult and Community Education Registration Center*) történik a beiratkozás. A regisztrációs központok területi elv szerint szerveződnek, így a jelentkezők a számukra legközelebbi, vagy közlekedési szempontból a legkényelmesebben megközelíthető helyen tudnak beiratkozni.

A regisztrációs központokat a koordinációt végző intézmény (*FCPS*) fogja össze. Valamennyi jelentkező egyékes regisztrációs lapot tölt ki (*Registration Form*) a beiratkozási központokban, s egységesen az *FCPS* bankszámlájára történik a képzési díj befizetése. (A képzés megkezdése előtt hét nappal kell legkésőbb befizetni a tandíjat, s beküldeni a regisztrációs lapot.) A regisztrációs lap számítógépes feldolgozásra készült, amelyen külön meg kell jelölni, hogy a jelentkező megyei lakos-e, avagy sem. Számomra nagyon szimpatikus, hogy működtetnek egy úgynevezett szolidaritási alapot az alacsony fizetésű, szegény, de tanulni akaró felnőttek számára. A jelentkezési lapon arra is van lehetőség, hogy a jelentkező 1 dollárral többet fizessen, s ezzel támogassa az alapítványt. Nyilvánvalóan nem az összeg a fontos, hanem a szolidaritás kinyilvánítása.

A kiadvány nagyon szemléletes, könnyen értelmezhető ábrákkal mutatja be a beiratkozással kapcsolatos összes tudnivalót. Részletezi, hogy mit kell tenni annak, aki telefonon, aki faxon, aki levélben s aki személyesen kíván beiratkozni. Stilizált térképek mutatják a regisztrációs központok helyét azoknak, akik személyesen akarják intézni a beiratkozást. A telefonon történő beiratkozáshoz külön telefonvonal áll rendelkezésére a tájékoztatót kérőknek, s azoknak, akik már döntöttek, s regisztráltatni akarják magukat, hogy ne kelljen sokáig várni a vonalra. Természetesen a telefonok fogadásának idejét is pontosan feltüntetik. Vállalkozások, cégek beiratkozását külön intézik, s arról is pontos tájékoztatás olvasható a kiadványban.

Milyen alapinformációkat kap egy tanulni szándékozó felnőtt a tanfolyamokról?

A beiratkozás rendszere egy nagyon pontos, egységesí-

tett, és ugyanakkor nagyon egyszerű tanfolyami leírási rendre épül. A kiadványban szereplő valamennyi tanfolyamról az alábbi 15 alapinformáció található azonos sorrendben, azonos helyen:

- a képzés sorszáma,
- elnevezése,
- a képzés tartalmának rövid – öt-hat szavas – leírása,
- egy képzési alkalom maximális időtartama (pl. 2 óra),
- a képzési alkalmak száma összesen (pl. 8 alkalom),
- a képzés teljes költsége,
- tanfolyami díj (*tuition*),
- eszközhasználati díj (*user fee*),
- a kiválasztott csoport száma (a regisztrációs lapon rangsorolni lehet),
- a képzés kezdésének időpontja,
- a hét azon napja, amikor a képzés zajlik,
- a kezdési időpont (óra),
- a képzés helyszíne,
- a tanterem száma, jele,
- a tanár neve.

A befizetett *tandíj visszafizetésének* is előre leírt, pontos szabályai vannak. Visszafizetésnél eleve levonnak adminisztrációs költséget (általában 10 dollárt).

Az általános tudnivalók címszó alatt felhívják a tanulni akaró felnőttek figyelmét arra, hogy minél előbb regisztráltassák magukat, mert így biztosan helyet kapnak a kiválasztott csoportban. Az is fontos, hogy legyenek jelen az első tanfolyami órán, mert további értesítést, tájékoztatást már csak ott kapnak, s ott véglegesítik a beiratkozást is.

A felnőttoktatás célcsoportja a 18 évesnél idősebb helyi lakosság. A megyén kívüli jelentkezőknek magasabb tanfolyami díjat kell fizetni. Általában 10 dollárral több a díj.

Azt is jelzi a kiadvány, hogy a beiratkozásnál elkért személyes adatokat az adatvédelmi törvény (*Privacy Protection Act, 1976*) előírásai szerint kezelik.

A tanítási szüneteket is pontos dátummal, előre felsorolják, pedig mindenki által ismert nemzeti ünnepnapokról van szó.

A sérült emberek támogatása

Emberi jogokkal kapcsolatos tájékoztatás is szerepel a kiadványban. Arra a kérdésre, hogy *ki regisztráltathatja magát*, a válasz: mindenki, nemre, fajra, vallásra, származásra és fizikai egészségi állapotára való tekintet nélkül. A képzésszervezők kérése, hogy a mozgássérültek és mindenki, akire a sérült emberekről szóló törvény (*Americans with Disabilities Act – ADA*) kiterjed, két héttel előbb jelezze regisztrációs szándékát, hogy megfelelő helyet találjanak számára, s biztosított legyen a képzési helyszín megközelíthetősége.

Az idősek tanulási kedvezményei

Az idősek tanulói tanfolyami díjkedvezményt kérhetnek. A 60 éves kor felettieknek csak a tandíj felét kell megfizetni, viszont számukra is kötelező a tankönyvek és az eszközhasználati díj teljes összegének megfizetése. A

nehéz anyagi helyzetben lévő idős emberek kérhetik a tandíj egészének elengedését is, de a tankönyveket akkor is maguknak kell megvásárolniuk. Az idősek tanulók számára külön központok is rendelkezésre állnak. Címlista mutatja azokat az intézményeket, idős központokat (*Senior Centers*), ahol elsősorban számukra nyújtanak szolgáltatásokat.

A veteránok tanulási kedvezményei

Egész oldalas hirdetés tájékoztatja a korábban katonai szolgálatot teljesítőket a nekik szóló képzési kedvezményekről. A veteránoknak 24 olyan szakképzést hirdetnek ebben a megyei újságban, amelyeket a nekik járó különleges kedvezmények alapján vehetik igénybe. 1944-ben a híres Montgomery-féle „GI Bill” szabályozta jogilag a katonaságból leszerelt veteránok kedvezményes oktatását. Ennek a jogszabálynak köszönhetően a második világháború óta több mint húszmillió veterán tanulhatott tovább jelentős állami anyagi támogatás igénybevételével. Külön jogszabály tartalmazza a veteránok képzésében résztvevő oktatási szervezetek támogatását és kötelezettségeit (*The Veterans Job Training Act*). Ebben a kiadványban – ezeknek a jogszabályoknak megfelelően – külön tájékoztatás olvasható arról, hogy melyik kormányzati hivatalhoz kell fordulniuk a veteránoknak ahhoz, hogy megkapják a tanulási kedvezmények igénybevételére jogosító igazolást, ha még nem rendelkeznek ilyennel. Ennek az igazolásnak a birtokában tudják kedvezményesen regisztráltatni magukat a tanfolyamokra. A veteránok ügyeivel foglalkozó minisztérium (*Department of Veterans' Affairs*) adja ki a nekik szóló képzési kedvezményt (*VA Education Benefits*). A továbbképzési szolgáltatók bizonyítványt és engedélyt kapnak arra, hogy veteránokat oktathassanak, s igénybe vehessék az erre elkülönített állami pénzforsorokat.

A bevándorlók és az angolul gyengén beszélők képzése

Speciális nyelvi programon vehetnek részt azok, akik újonnan érkeztek az Egyesült Államokba, és még nem beszélnek jól angolul. Az angol, mint második nyelv elnevezésű, országos képzési program tesztírással kezdődik, s a szintfelmérő után osztják csoportokba a jelentkezőket. Az emigrációs dokumentumok bemutatásával itt is lehet tandíjkedvezményt kérni. Hétvégén nyelvi laboratóriumot is igénybe vehetnek a tanulók. A kiadványban önkénteseket is toboroznak, akik tanárként kívánnak segíteni ebben a programban. Ehhez a nyelvi képzéshez kapcsolják az új bevándorlók számára szervezett állampolgársági ismeretek oktatását is a sikeres vizsga letételéhez.

Ezek a nyelvtanfolyamokon 60 év felettiak nem vehetnek részt, számukra más nyelvi kurzusok vannak.

Tanácsadás, tanulást támogató programok

Tanácsadó központok (*Educational Counseling Services – ACE*) segítik a bizonytalanok, de tanulni vágyó felnőtteket tanulással kapcsolatos döntéseik meghozatalában. Ebben a megyében az alábbi hat intézmény végez tanácsadó munkát a területi ellátás szempontjai szerint: három felnőttképzési központ, két foglalkoztatási központ, és egy egyházi képességfejlesztő központ.

A támogató programok célcsoportjai: gyermeküket egyedül nevelő szülők, a lakóhelyüktől távol dolgozó ingázók, veteránok, segítséget kérő felnőtt tanulók és sérült emberek, akiknek a képzéseken való teljes értékű részvételhez speciális segítség kell.

Nálunk ismeretlen tanácsadási forma a tandíjfizetési terv összeállítás. Néhány képzésnél gyermekmegőrzési szolgálat működtetésével segítik a szülőket.

Működtetnek egy 24 órás tanulási információs vonalat is, amelyen állandóan lehet érdeklődni a képzésekről és a tananyagról. A legnagyobb létszámú képzéstípusoknak, például a nyelvtanfolyamoknak külön telefonszámuk van.

Új típusú tanácsadó rendszert is létrehoztak „Új karrier forrásközpont” elnevezéssel. Ez a tanulás, álláskeresés, pénzügyi és szociális tanácsadás integrált egysége.

Egyéb praktikus figyelmességek is vannak a katalógusban. Figyelmeztetik például a felnőtt tanulókat arra is, hogy hagyjanak elegendő időt a parkolásra, hogy ne készenek el az órától, s ezzel ne zavarják a többieket.

A helyi kábeltévék szerepe a tanfolyami oktatásban

A felnőttek tanulását ebben a megyében három kábeltévézés csatorna segíti. A programokról a *Fine Tuning* című heti, ingyenes, helyi televíziós újságból, a könyvtárakban, valamint az Internetről lehet tájékozódni. Telefonos információs vonal is működik, amelyen keresztül az egyes tanfolyamok kábeltévézés programjairól adnak felvilágosítást.

II. Milyen felnőttoktatási-közművelődési tanfolyamokat választhatnak a tanulni szándékozók?

Azonnal az *Indexszel*, a tanfolyamok betűrendes felsorolásával kezdődik a tájékoztató, így, aki pontosan tudja, hogy milyen tanfolyamot keres, annak nem kell végiglapoznia az egészet. A tanulni szándékozó felnőttek és idős emberek több mint 200 féle tanfolyamra jelentkezhetnek ebben a májustól augusztusig tartó időszakban.

A felnőttképzés keretében folytatható tanfolyami kínálat az alábbi főbb típusokat tartalmazza:

– Szakmai bizonyítványt adó képzések (*Certificate Programs*)

– Sikeres vállalkozói tevékenységet segítő képzések (*Smart Business Seminars*)

– Művészeti és ismeretterjesztő tanfolyamok

– Nyelvtanulás, jelbeszéd és idegen nyelvek

– Hobby és barkács-tanfolyamok

– Középiskola (főiskola) befejezését segítő tanfolyamok (*Adult High School Completion Programs*)

– Tanoncképzés (*Apprenticeship*), szakmunkások gyakorlati képzése különböző munkahelyeken.

A művészeti és ismeretterjesztő, valamint a hobby- és barkács-tanfolyamok címszó alatt szerepelnek azok a tanfolyamok, amelyeket nálunk szinte kizárólag a közművelődési intézményhálózatban lehet tanulni: virágkötészet, süteménydíszítés, főzés, kozmetika, festés, rajzolás, hímzés, kosárfonás, karikatúra-rajzolás, porcelánfestés, hor-

golás és kötés, fényképezés, szőnyegszövés, üvegfestés, kertészkedés, egészség a családban, meditáció.

Az alábbi tanfolyamokat még nem nagyon kínálják a mi képzési piacunkon: a kutya egészséges etetése, zárjavítás, légkondicionálás, elsősegély, aura olvasás, arckifejezések leolvasása, társadalombiztosítás megtervezése, autószerelés és autópórolás, életjáradék tervezése, a jó külső kinézet megtervezése, székfonás, kínai festés és írás, kertés és környezettervezés, speciális vizuális hatások tervezése a lakásban, képkeretezés, asztali szökőkút tervezése, család fakutatás, kalligráfia, keleti szőnyegek és magabiztos nyilvános beszéd.

Következtetések, javaslatok

Az amerikai közművelődési-felnőttoktatási intézményhálózat napi gyakorlatát, szervezési elveit, finanszírozási struktúráit feltétlenül érdemes lenne alaposabban tanulmányoznunk. A pragmatizmust, a tanuló-központú tájékoztatást, a gondos, pontos információadást, a felesleges szövegektől, a tájékoztató füzetek szövirágoktól mentes előállítását minél előbb itthon is alkalmazni kellene.

Ennél azonban még lényegesebb kérdés, hogy itthon hiányoznak az integrált, valamennyi intézménytípust érintő területi felnőttoktatási együttműködések az állami, önkormányzati pénzeket használó felnőttoktatási szolgáltatók között.

Hasonlóan nagyobb szerepet és támogatást kaphatna a felnőttek tanulását segítő tanácsadása, valamint az egyéni tanulást támogató multimédiás rendszerek kiépítése.

Úgy látom, hogy a tanulni szándékozó felnőtteknek jelenleg még mindig csak az a válasz adható, amikor tanulási lehetőségeikről érdeklődnek, amit „illetékes elvtárs” mondott a reklamálóknak a nyolcvanas évek kabarétréfájában: tanfolyam van, csak „... sokféle kell menni”.

Forrás: Adult and Community Education – Classes etc – Fairfax County Public Schools – 2001. May-August.

